

AMERIČKI MEJNSTRIM MASMEDIJI U SLUŽBI GLOBALNIH NACIONALNIH SPOLJNOPOLITIČKIH I BEZBEDNOSNIH INTERESA S A D – PRIPREMA SOPSTVENE I SVETSKE JAVNOSTI ZA PRIHVATANJE I OPRAVDANJE POLITIKE SILE I RATNE POLITIKE*

Dušan Nikoliš

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

Američki elektronski i štampani mejnstrim masmediji su, čak i u savremenoj digitalnoj i satelitskoj epohi direktnih TV izveštavanja i prenosa sukoba i ratova u realnom vremenu, u velikoj meri pod odlučujućim uticajem suštinskih dugoročnih i trenutnih globalnih spoljnopolitičkih i vojnobezbednosnih nacionalnih interesa, ciljeva i prioriteta SAD. Ovaj stav ima posebnu težinu kada su u pitanju vesti, izveštaji, informacije i činjenice o međunarodnim odnosima i spoljnopolitičkim pitanjima. Na ovaj način, spoljnopolitički i vojnobezbednosni establišment Sjedinjenih Država kontroliše američko javno mnjenje i dobar deo svetske javnosti, oblikuje kolektivne vrednosti, društveni mentalitet, svest i duh Amerikanaca stavljajući američke masmedije u službu vladajućeg establišmenta. Da nije tako, bilo bi nemoguće da u američkim mejnstrim masmedijima, u protekle dve decenije, postoji takva jedna lavina jednostranih, neistinitih i zlonamernih izveštaja o nekim međunarodnim događajima (krize, građanski ratovi, vojne intervencije, agresije, ratovi i sl.) u kojima su SAD učestvovala kao dominantni akter.

U cilju pristupa američkoj javnosti, koja je tradicionalno nezainteresovana za međunarodna zbivanja, vesti i izveštaji iz sveta moraju biti prilagođeni, približeni lokalnim okolnostima i mentalitetu, tj. "intimizirani" sa njima. Odnosno, "prevedeni" na domaći, lokalni

* Ovaj tekst je nastao kao rezultat rada na projektu "Kriminal u Srbiji: fenomenologija, rizici i mogućnosti socijalne intervencije" koji finansira Ministarstvo prosvete i nauke RS, broj 47011

„Američki mejnstrim masmediji u službi globalnih nacionalnih spoljnopolitičkih i bezbednosnih interesa SAD – priprema sopstvene i svetske javnosti za prihvatanje i opravdanje politike sile i ratne politike“, (str. 251-260)

socijalni milje i mentalitet, na vrednosni sistem i identifikovani s njim, što je jedini način da vesti budu plasirane, prodane na američkom informaciono-medijskom tržištu. Ovaj proces se jasno vidi i potvrđuje na primeru pristupa američkih mejnstrim masmedija građanskom ratu u Bosni i Hercegovini devedesetih godina prošlog veka, kada su događaji i činjenice bile predmet planiranog i namernog iskrivljavanja i dezinformisanja i kada su objektivne informacije i izveštavanja bili potisnuti od strane spoljnopolitičke propagande, postajući i sami – propaganda.

KLJUČNE REČI: SAD / američki mejnstrim masmediji / globalni američki spoljnopolitički i bezbednosni nacionalni interesi / ratna politika / javno mnjenje / manipulacija / propaganda / Bosna i Hercegovina

U protekle dve i po decenije, na razmeđu 20. i 21. veka i drugog i trećeg milenijuma i u različitim "strukturama" globalnog međunarodnog poretka – bipolarizam, unipolarizam i, danas, novi multipolarizam koji se rađa, Sjedinjene Američke Države su globalni lider i glavni inspirator, pokretač i akter svih ratova, vojnih intervencija, oružanih agresija, građanskih ratova i državnih prevrata koji su se dogodili u Evropi, u Aziji na Srednjem istoku i u Africi. (Distinkcije i preciznosti radi, odmah treba istaći da se ova tvrdnja ne odnosi, i da se ne može odnositi, na Rusiju i Kinu – posle SAD najveće globalne sile današnjice, takođe sa kapacitetom vojne moći za regionalni i globalni uticaj i delovanje).

U pogledu čisto vojno – tehnološkog i operativnog, logističkog kapaciteta za započinjanje, vođenje, pa i dobijanje, ratova, čak i dva velika nenuklearna (tzv. konvencionalna) regionalna rata uporedo, SAD i dalje nemaju premca i kao vojna sila dovoljne su same sebi. Međutim, budući da sebe smatraju (a i kontinuirano i konstantno rade na tome da ih i ostatak sveta uvek takvim prima), svetskim bastionom i svetionikom demokratije a ne, na primer, totalitarizma, militarističke demokratske diktature ili, na primer, državnog terorizma i sl., odnosno, budući da ratuju kao najveća svetska demokratija i da vode "demokratske ratove", upravo, i zbog toga, supersila Amerika je, *sui generis*, limitirana i nedovoljna sebi.

Da bi uspešno održale svoju lidersku i dominantnu poziciju i imidž "benevolentnog hegemonu" u svetskom poretku i u međunarodnim odnosima, između ostalog i preko ostvarivanja oba izneta svoja vitalna

interesa i uloge – i rat i demokratija (ili, rat u ime demokratije, demokratija putem rata, "ratnička demokratija", "demokratski, humanistički, benevolentni militarizam", "demokratski hegemonizam", i sl.), Sjedinjene Države se danas moraju oslanjati na dva, međupovezana, potporna stuba, oba, u suštini, ideološko – političke, propagandno – manipulativno interesne prirode. Prvi je – prikupljanje i pridobijanje za ratnu "kampanju" što većeg i reprezentativnijeg broja koalicionih ratnih saveznika - "partnera" (makar i u "hemijskim tragovima"), što iz redova "stare Evrope" i "starog NATO-a" i iz redova EU i NATO istočnoevropskog "podmlatka", što iz lokalnog okruženja, sa terena, iz prostora na kome SAD rat vode. (Ovde valja napomenuti da su SAD, u svom, do današnjih ratova u Afganistanu, od 2001. i Iraku, od 2003., najdužem, ali po SAD i najkrvavijem, ratu posle Drugog svetskog rata – ratu u Vijetnamu, koji su SAD vodile u epohi bipolarnog evropskog i svetskog poretka globalne ravnoteže moći i uticaja SSSR-a i SAD, imale potrebu za neuporedivo užom i neuporedivo manje reprezentativnom koalicijom vojnih saveznika, sa Australijom kao najistaknutijim. Očito, iz razloga bipolarne, hladnoratovske ideološke, antikomunističke "opravdanosti" započinjanja i vođenja ovog rata koji je, pokazalo se, bio za SAD gubitnički i socijalno-psihološki visoko traumatski).

Drugi potporni stub – bez koga, posebno danas, u epohi svetske pobede ideološkog, vrednosnog koncepta i sistema evroameričke liberalne demokratije, kao istorijski najboljeg društvenog okvira, Sjedinjene Države ne mogu zadovoljavajuće voditi ratove regionalnih razmera, ili vojno intervenirati u unutrašnje poslove neke zemlje, ili vojnom silom nametati, "proizvoditi" međunarodni mir i bezbednost u građanskim ratovima biranjem i sponzorisanjem jedne strane za savezničku a druge za neprijateljsku, i sl., jeste psiho – ideologijske, mentalno – propagandne i, dakako, visoko manipulativne prirode. Njegova suština, koja istorijski nije nikakav *novum*, jeste u, iz godine u godinu sve vulgarnijoj i ogoljenijoj manipulativnoj mentalnoj preparaciji, obradi i pridobijanju sopstvene, koalicione – partnerske i svetske javnosti, kao i ciljne javnosti zemlje koja je predmet agresije, putem američkih mejnstrim masmedija i globalnih TV i internet posrednika s ciljem da se opravda neophodnost, neminovnost, i "normalnost", gotovo prirodnost pokretanja i vođenja rata.

Postbipolarna epoha u evropskim i svetskim međunarodnim odnosima i u američkoj globalnoj spoljnoj politici devedesetih godina sa Sjedinjenim Državama kao neprikosnovenim centrom svetske moći, odnosno vreme američkog unipolarizma i unilateralizma u svetskim poslovima i odnosima, doneli su nekonzistentno, jednostrano, pristrasno i, pokazaće se, u mnogo

slučajeva neistinito izveštavanje američkih mejnstrim masmedija – štampa, agencije, globalne TV mreže, o kriznim međunarodnim političkim i ratnim dešavanjima i pojavama, posebno onima na prostoru bivše socijalističke Jugoslavije. U izveštavanju, analiziranju i osobito komentarisanju i interpretiranju ovih zbivanja, etablirani američki masmediji sledili su u visokom stepenu, ili i doslovno, zvaničnu, aktuelnu spoljnu politiku svoje države, onu javnu kao i onu neobjavljenu. To je, inače, u većoj ili manjoj meri, poznati, tradicionalni postulat američke sedme sile čvrsto determinisan konzervativnom, tradicionalističkom političkom ideologijom i mitologijom nacije, klasičnim zakonitostima propagande i principima i tehnologijama manipulacije (ispiranja) kolektivne svesti nacije. (Inače, ovo "slepo praćenje" zvanične spoljne politike zemlje od strane masmedija traje, kao što se pokazalo u slučaju rata SAD protiv Vijetnama 60-tih i 70-tih godina prošlog veka, sve do kritične mase trenutka kada ta politika – na primer, u vidu sopstvenih velikih ili enormnih ljudskih žrtava, ili ekonomskih gubitaka, u tzv. prijavim ratovima, posebno kada se oni gube i kada im se gube početni smisao, svrha i cilj, postaje drastično suprotna interesima najšireg javnog mnjenja nacije.¹ Prema iskazima samih američkih analitičara interakcije masmedija i spoljne politike, "međunarodno izveštavanje, koje tradicionalno prati spoljnopolitičke imperATIVE, u današnjem posthladnoratovskom svetu oprezno opipava i traži put ka novom okviru svoga određenja. Izveštavanje o međunarodnim poslovima oduvek je u američkoj štampi bilo determinisano, rukovođeno nacionalnim interesima, bilo ekonomskim, bilo vojnim,"² Prema drugima, prema politikologu Bernardu Koenu, na primer, spoljna politika ne postavlja program, tj. delokrug rada izveštavanju američkih masmedija putem diktata ili pritiska, već snažnim uticanjem na mišljenje, stavove i uverenja ljudi.

Početakom 90-tih godina uspostavio se u SAD jedan novi, drugačiji vid odnosa između samih masmedija i spoljne politike SAD u pogledu uloge i delovanja masmedija u pokrivanju međunarodnih događaja. U odnosu na raniju relativno jednostavnu, jasnu, izvesnu i stabilnu "klasnu", socijalnu, ideološku i propagandnu matricu, koju je sa sobom nosio bipolarizam (i

¹ Videti o ovom pitanju, među ostalim, više i šire: Filip Najtli, *Prva žrtva. Ratni dopisnik kao heroj, propagandist i stvaralac motiva – od Krimskog do Vijetnamskog rata*, Otakar Keršovani, Rijeka 1977.

² E.Dennis (Introduction), *The Media and Foreign Policy in the Post-Cold War World*, The Freedom Forum Media Studies center at Columbia University, New York, Briefing paper, for a Wilton Park Conference, March 1993, p.5. Prema ovom autoru, još od samih početaka spoljne politike SAD, koji datiraju od Bendžamina Frenklina i njegovog imenovanja za predsednika Komiteta za tajnu prepisku na kontinentalnom kongresu 1785.godine, iz sedišta vlade došli su prvi migovi i nalozi štampi kako da gleda na međunarodnu scenu.

hladnoratovski i detantski), ovaj odnos se suočio sa novim, zamršenijim, složenijim i neizvesnijim uslovima koje je nova epoha u evropskim i globalnim međunarodnim odnosima donela sa sobom. Ovi novi uslovi su, tako, otvarali i brojne ekspertske nedoumice i pitanja, kao na primer: kakav je kvalitet izveštavanja o međunarodnim zbivanjima; koji bi pravac masmediji trebalo da zauzmu u odlučivanju o tome šta i na koji način bi trebalo da prate u radikalno, tektonski geopolitički i ideološki izmenjenom globalnom miljeu u kome blokovska podela sveta i blokovsko sukobljavanje više nije osnova, niti okvir, za razumevanje kriza, nemira, ratova, sukoba i za međunarodno, spoljnopolitičko izveštavanje o njima; kakav je i kakav će biti uticaj novih informacionih i komunikacionih tehnologija na proizvodnju (i na manipulaciju) međunarodnih vesti i informacija.

Tehnološka revolucija, tj. faktor visokih tehnologija u direktnim dvostranim TV, video satelitskim prenosima, u digitalnim telekomunikacijama uopšte i u manipulativnim digitalnim tehnološkim mogućnostima, još snažnije je izoštrila složenost novog odnosa američkih mejnstrim masmedija i američke spoljne politike, nacionalnih bezbednosnih interesa i vojno-ratnih interesa. U 80-tim godinama stvorena je, a sa prvim ratom SAD protiv Iraka 1991. godine u potpunosti afirmisana, tada nova vrsta novinarstva – instant globalno video satelitsko izveštavanje u realnom vremenu (direktan prenos rata i ubijanja, na primer), kao dominantan i najuticajniji vid proizvodnje (i manipulacije) vesti, informacija, dezinformacija i neistina, kao i individualne i kolektivne svesti (vrednosnih sudova, uverenja, mišljenja, predrasuda, zabluda, stavova svake vrste) u samim SAD, u državama koje su objekat izveštavanja i u najširoj svetskoj javnosti.

Nove, fascinantne tehnološke mogućnosti u rukama globalnih mejnstrim elektronskih masmedija, TV mreža u SAD nisu ih, međutim, dovele do povećanja stepena autonomnosti, objektivnosti, istinitosti i nepristrasnosti, pa i nezavisnosti kada su u pitanju spoljnopolitičko izveštavanje, analiza i komentarisanje. Takozvani vitalni globalni nacionalni interesi, ciljevi i prioriteti američkog spoljnopolitičkog i vojno – bezbednosnog establišmenta, odnosno centara moći SAD, determinišu i dalje, "pišu", oblikuju spoljnopolitičku (a i drugu) informaciju, vest, izveštavanje a time i svest i duh nacije kao svojevrsni tihi, nevidljivi, nezavisni "demokratski" "glodur" i cenzor. U suprotnom, da nije tako, zar bi u američkim etabliranim, mejnstrim masmedijima globalnog uticaja bile moguće tolike poplave neubedljivih, nelogičnih i, vreme sve više otkriva i potvrđuje, smišljeno lažnih "informacija", "činjenica", "pokrivanja", ekspertskih i publicističkih analiza i komentara o političkim i socijalnim krizama, o kriznim žarištima i ratovima u Evropi, na

Srednjem Istoku, u Africi u protekle dve decenije, od 1991. godine (da se samo uzme ova "prevratnička", istorijska godina), pa do današnjeg dana? Zar bi bio moguć toliki nesklad, procep, između vrhunskih tehnoloških mogućnosti za prenošenje činjenica i informacija koje neograničeno stoje na raspolaganju američkim masmedijima i njihovih skromnih, često jednostranih, pristrasnih, neobjektivnih pa i lažnih poruka i proizvoda? Nesklad je, dakako, moguć sve dok je u skladu sa dugoročnim vitalnim nacionalnim interesima vladajućeg establišmenta američke nacije, a oni su (interesi) konstanta i neprikosnoveni, vrhunski arbitar oblikovanja spoljnopolitičke informacije, vesti, činjenica i "činjenica" u rukama svake američke administracije, demokratske ili republikanske, bez razlike.

Američki mejnstrim masmediji ne bi mogli lako biti javni instrument u službi realizacije globalnih spoljnopolitičkih i vojno – bezbednosnih interesa Sjedinjenih Država da u odnos medija i vlasti, establišmenta i u kvalitet međunarodnog izveštavanja masmedija nije posredno, ili neposredno, interpoliran još jedan "agens", konstanta – američka javnost, javno mnjenje iliti američki narod, najšire rečeno. Reč je o dobro poznatom i istraženom fenomenu tradicionalne nezainteresovanosti Amerikanaca, kao i najvećeg broja samih medija, osim nekoliko najvećih, nacionalnih, za međunarodne događaje i zbivanja izvan SAD. Ukoliko ne čitate specijalizovane ili elitne časopise, mišljenje je Dž. Hoga, svojevremeno urednika uticajnog časopisa američkog spoljnopolitičkog establišmenta "Foreign Affairs", nećete u medijima SAD naći mnogo o onome što se dešava u svetu. Radi se, takođe, i o, u odnosu na unutrašnje teme, nedovoljnom kvantitetu, kvalitetu i reprezentativnosti izveštavanja o svetu izvan Sjedinjenih Država.³ Karakteristična je, za deo američke javnosti koji prati masmedije, svojevrsna informativna samodovoljnost (specifični infoamerikanocentrizam) prisutna, inače, u određenoj meri i kod drugih velikih evropskih i vanevropskih nacija.

Da bi međunarodne vesti, informacije i izveštaji doprili do američkog potrošača oni moraju da budu prilagođeni, približeni, preparirani tako što će biti prilagođeni lokalnim uslovima i prilikama, tj. "intimizirani" sa njima. Prevedeni na lokalne, unutrašnje uslove domaćeg američkog info – medijskog tržišta na kome je vest ionako roba. Pitanje generalne

³ Tradicionalnu lokalnu orijentaciju američkih medija na lokalno tržište slikovito je opisao Viljem Ejhern, u svoje vreme potpredsednik agencije "Associated Press": "Vaše tržište je lokalno samo dotle dok fabrika u vašem kraju ili gradu ne otpusti 400 radnika zbog nekoga iz inostranstva". *The Media and Foreign Policy in the Post-Cold War World.*, isto, p.35

„Američki mejnstrim masmediji u službi globalnih nacionalnih spoljnopolitičkih i bezbednosnih interesa SAD – priprema sopstvene i svetske javnosti za prihvatanje i opravdanje politike sile i ratne politike“, (str. 251-260)

nezainteresovanosti američke javnosti za međunarodna zbivanja kao i pitanje "lokalne intimizacije" i propagandne dajdžestizacije događaja iz sveta, njihove identifikacije sa lokalnim prilikama, vrednosnim pogledima i uverenjima stanovništva, odnosno, vrlo plastično se može prikazati na primeru pristupa i odnosa američkih masmedija prema građanskom ratu u Bosni i Hercegovini 90 – tih godina prošlog veka, odnosno vezom američke spoljne politike i medija. Od strane samih američkih novinara i eksperata dobijeno je priznanje da su zbivanja na prostoru bivše zajedničke države, Jugoslavije, i BiH, geopolitički centralno pozicionirane republike, Jugoslavije u malom, bila podvrgnuta tehnici političke, mentalne, ideološko – propagandne američke intimizacije jednog evropskog problema sa lokalnim mnjenjem u SAD. "Nije li na nama novinarima i urednicima", upitala se svojevremeno Kati Marton, slobodni novinar i bivša šefica dopisničkog biroa američke TV mreže ABC iz Bona 80-tih godina⁴, "odgovornost da uspostavimo vezu između lokalnog i međunarodnog u izveštavanju, tako da međunarodno postane značajno." Ona se, dalje, pita zbog čega je Bosna, do polovine 1993. godine, bila prvi spoljnopolitički prioritet Klintonove administracije. "To je zbog toga što su američka sredstva informisanja i mediji napravili vezu između američkog naroda i zločina koje su počinili Srbi nad bosanskim muslimanima". "Mi smo tu vezu", eksplicite iznosi Martonova, "napravili tako što smo stavili naglasak na činjenicu da je reč o Evropi, da su se tamo odigrale zimske Olimpijske igre, tako da je svako to mogao povezati, identifikovati sa Sarajevom."⁵ Pored Dubrovnika, Sarajevo je, kao grad domaćin zimske Olimpijade 1984. godine, bilo za običnog Amerikanca drugi najpoznatiji grad u bivšoj Jugoslaviji.

U cilju pridobijanja sopstvene javnosti za političko, diplomatsko, propagandno i, pokazaće se, vojno svrstavanje SAD⁶ uz muslimansku (i mudžahedinsku) stranu u ratu u BiH i u cilju opravdanja vojnog

⁴ Kati Marton (mađarskog porekla), u 90-tim godinama najnovija žena, danas pokojnog, Ričarda Holbruka, jednog od istaknutih članova američkog spoljnopolitičkog i obaveštajno – bezbednosnog establišmenta, koji je 80-tih godina bio američki ambasador u Bonu (Zapadna Nemačka), bila je aktivno prisutna, iza scene, u nedeljama dejtonskih pregovora o BiH u vojnoj vazduhoplovnoj bazi Rajt Paterson u Ohaju, SAD, novembra 1995.godine.

⁵ *The Media and Foreign Policy...*, isto, p.37

⁶ Šire i kritički o pitanju svrstavanja SAD, sa Nemačkom, NATO-om, EU - "Zapadom" i delom UN, videti, između brojnih izvora, kod: Vesli Klark, *Moderno ratovanje. Bosna, Kosovo i budućnost oružane borbe*, Samizdat B92, Beograd, 2003; Radovan Radinović, *Laži o sarajevskom ratu*, Svet knjige, Beograd 2004; Džon Šindler, *Nesveti teror. Bosna, al Kaida i uspon globalnog džihada* (posebno poglavlja: 3."Velika obmana" i 6."Ne baš toliko tajanstvene tajne"), Službeni glasnik, Beograd 2009.

intervencionizma protiv srpske strane, koji je kasnije sledio, druga kopča građanskog rata u BiH sa američkom javnošću učinjena je, prema Martonovoj, preko američkog pokreta za ženska prava i, navodnih, zloupotreba nad ženama, muslimankama u ratu, kao univerzalnom pitanju ljudskih prava koje ne poznaje granice. "Sa malo više uvida i inteligencije novinari i urednici mogu u izveštajima napraviti ove veze tako da, barem na površini, ne izgleda tako da dotiču čitaoce u nekoj dubokoj američkoj provinciji, ali koje to, u stvari, čine ukoliko su informativni mediji voljni da na njima insistiraju kao bitnim."⁷ Kritički se odnoseći prema tehnologiji medijske i propagandne manipulacije javnim mnjenjem u vezi sa ratom u BiH, Henri Kisindžer je, pak, bio mišljenja da "američki mediji, u tipično wilsonijanskom stilu, ne posmatraju rat u Bosni kao izraz realnih geopolitičkih razlika između različitih nacionalnih grupa, već je za njih to rat koji su proizveli loši i zli ljudi".⁸

ZAKLJUČAK

U svojoj objektivnoj i argumentovanoj analitičkoj studiji *Nesveti teror*, iz 2007. godine, Džon Šindler (bivši analitičar i kontraobaveštajni oficir u američkoj Agenciji za nacionalnu bezbednost – NSA i profesor strategije na američkom Vojnopomorskom koledžu Njuport) smatra da je građanski rat u BiH devedesetih godina prošlog veka za liberalne i progresivne ljude na Zapadu postao tema decenije zahvaljujući njegovom pogrešnom prikazivanju u medijima. Čudesno "medijsko ludilo", kako kaže, na početku rata, 1992., "nepovratno je preobratiло donekle nejasan lokalni sukob, tradicionalne mada opake vrste, u globalni fenomen sa naslovne strane koji se prati 24 sata dnevno sedam dana u nedelji i koji svi pristojni ljudi smatraju nečuveno strašnim... Ni u jednom ćošku sveta nije bilo moguće pobeći od bosanske katastrofe"⁹.

Šindler analitički, kritički zaključuje: "lako su mediji bili kadri da izveštavaju o činjenicama, mada često na jednostran način, prenošenje istine bilo je nešto sasvim drugo. Obmanjujuće, samorazumljive slike onemogućavale su pokušaje ozbiljne analize vesti. Još gore, retko da je pristrasnost medija ikada bila očiglednija, ili presudnija, nego u slučaju novinara koji su se bavili Bosnom... Uticaj onoga što je ubrzo nazvano "advokatskim novinarstvom" bio je zapanjujući u mnogim zapadnim zemljama, a najviše u Sjedinjenim

⁷ Isto, p.38

⁸ Isto, p.27

⁹ Džon Šindler, isto, str.75, 71.

Državama. Zbog baražne vatre ovakve propagande, predstavljene kao izveštavanje, bosanski sukob je za mnoge postao progresivni i plemeniti cilj kakav nije viđen još od Španskog građanskog rata...*Uloga Zapada u sudbini Bosne ne može se potceniti. Dobrovoljno slepilo elite Zapada, nečasni i lažljivi prikazi Bosne i rata koje su iznosili intelektualci, pripadnici akademskih sredina, zabavljači i novinari, odlučujuće su uticali na ishod rata, u korist radikalnog islama...* U budućnosti, ono što što zabavljači i slavne ličnosti kažu o složenim međunarodnim pitanjima, posebno o onim koja uključuju duboko ukorenjene etničke i verske sukobe, treba odmah odbaciti i smatrati verovatno suprotnim istini¹⁰ (kurziv, D.N.)

REFERENCE

- (1) Dennis, E. (Introduction), (March 1993), *The Media and Foreign Policy in the Post-Cold War World*, The Freedom Forum Media Studies Center at Columbia University, Briefing paper for a Wilton Park Conference, New York.
- (2) Klark, V. (2003), *Moderno ratovanje. Bosna, Kosovo i budućnost oružane borbe*, Samizdat B92, Beograd.
- (3) Najtli, F. (1977), *Prva žrtva. Ratni dopisnik kao heroj, propagandist i stvaralac motiva – od Krimskog do Vijetnamskog rata*, Otokar Keršovani, Rijeka.
- (4) Radinović general, R., (2004), *Laži o sarajevskom ratu*, Svet knjige, Beograd.
- (5) Šindler, Dž. (2009), *Nesveti teror. Bosna, al Kaida i uspon globalnog džihada*, Službeni glasnik, Beograd.

¹⁰ Džon Šindler, isto. str. 70, 298.

AMERICAN MAINSTREAM MASSMEDIA IN THE SERVICE
OF US GLOBAL NATIONAL FOREIGN POLICY INTERESTS –
PREPARATION OF AMERICAN AND WORLD
PUBLIC FOR ACCEPTANCE AND JUSTIFICATION
OF COERCIVE AND WAR POLICY

Even in modern sophisticated digital and satellite age of direct and instant, in real time, TV news coverage, american global mainstream electronic and press massmedia are havily influenced, shaped and determined by the crucial US global national foreign policy and military security interests, goals and priorities, particularly in the case of news, reports, information and facts about events in international and foreign policy affairs. By this, US foreign policy and military-security establishment controls american and good part of the world public opinion, shapes collective values, social mentality, mind, conscience and spirit of American people making american massmedia a servant of the establishment. Otherwise, if it were not like that, it would not be possible to have such a huge snow-ball of one-way, one-sided, untrue and false reports in US media about some international events (crises, civil wars, military interventions, agressions) in the past twenty years in which the USA participated as leading actor.

In order to approach and penetrate American public, traditionally indifferent for international events, world news and reports must be adapted, brought closer to local conditions and "intimatized" with them. Namely, "translated" to domestic, local social mentality and value system, identified with it which is the only way for news to be sold at the US info-media market. This process is clearly seen and proved in the American mainstrem massmedia approach ih the civil war in Bosnia and Herzegovina in the 90-ties where events and facts were subject of intentional and planned distortion and misinterpretation and where objective information and reports gave way to foreign policy propaganda, becoming propaganda itself.

KEY WORDS: USA / US mainstream massmedia / US global national foreign policy and secutity interests / war policy / public opinion / manipulation / Bosnia and Herzegovina